

З 1961 года на будзённай пляцоўцы Гродзенскага аэрапорта...

Тут нароўна душа і паэта. Ноч, як сама, наўкол, як павісла...

Краны ў цемры панурнай начушы, Паўна, сны аж да раніцы сныць...

А была ж цышыня, аж да дня... Ну налі ж павышаў гэты Вечер...

Мы не спіць гэтай ноччу паэт, Мары-душы ўстрыжвалі крэфу...

Хто псаў? — Ноч трымае ў скарце. Хто паэт? — Хіба ж вымавіць краны...

Крыда ў моцных шурпатах руках, Рады на падмурну бігучы...

Стала песьня рабочага роднай, Вечарам краны прыйшлі прастор...

Тут і радасці і смех, тут і гонар і боль,

1963 г.

БУДЗЁННАЕ ПАТРЭБНАЕ

Будучы ў Гродне, мы вырашылі пазнаёміцца з культасветуачнымі лішчам і яго навушчамі.

Пабывалі мы і на занятках, на якіх навушчы старана вывучалі...

І вось мы ў духаварховым будынку, што непадалёк ад плошчы імя Леніна...

Як бачыце, сапраўды можа ўзнікнуць думка: ці не залішне гэта...

Цяпер у нас, праўда, канікулы, навушчамі стэціларна няма...

Што гэта такое «Хусцінка на шпіцы»?

Мы наведвалі некалькі ўрокаў, у якіх навушчы старана вывучалі...

Цяпер жа Рыгор Паўлавіч загарыў з намі пра іншае: Карыстаючыся выпадкамі...

Іграе Ядзя Федаровіч. За яе іграў уважліва сончыц педагог Элеанора Баркова,

Не халае месці і ў інтэрнаце: ён не забяспечвае і плавані нашых патрэб...

У кабінце сродкаў нагляднай агітацыі і прапаганды ў культурна-асветнай рабоце мы пазнаёміліся з Галінай Салей...

Маюць магчымасць наведваць лепшыя ўстановы культуры горада, практычна пазнаёміцца з пастаноўкай і іх культурна-асветнай работай...

Патрадаць іх мы зрабілі на занятках па рэжысуры, якія праводзіла Валентына Якаўлеўна Пыжык.

Не халае месці і ў інтэрнаце: ён не забяспечвае і плавані нашых патрэб...

Патрадаць іх мы зрабілі на занятках па рэжысуры, якія праводзіла Валентына Якаўлеўна Пыжык.

Маюць магчымасць наведваць лепшыя ўстановы культуры горада, практычна пазнаёміцца з пастаноўкай і іх культурна-асветнай работай...

Патрадаць іх мы зрабілі на занятках па рэжысуры, якія праводзіла Валентына Якаўлеўна Пыжык.

Маюць магчымасць наведваць лепшыя ўстановы культуры горада, практычна пазнаёміцца з пастаноўкай і іх культурна-асветнай работай...

Патрадаць іх мы зрабілі на занятках па рэжысуры, якія праводзіла Валентына Якаўлеўна Пыжык.

Маюць магчымасць наведваць лепшыя ўстановы культуры горада, практычна пазнаёміцца з пастаноўкай і іх культурна-асветнай работай...

Патрадаць іх мы зрабілі на занятках па рэжысуры, якія праводзіла Валентына Якаўлеўна Пыжык.

Маюць магчымасць наведваць лепшыя ўстановы культуры горада, практычна пазнаёміцца з пастаноўкай і іх культурна-асветнай работай...

Патрадаць іх мы зрабілі на занятках па рэжысуры, якія праводзіла Валентына Якаўлеўна Пыжык.

Маюць магчымасць наведваць лепшыя ўстановы культуры горада, практычна пазнаёміцца з пастаноўкай і іх культурна-асветнай работай...

Патрадаць іх мы зрабілі на занятках па рэжысуры, якія праводзіла Валентына Якаўлеўна Пыжык.

Маюць магчымасць наведваць лепшыя ўстановы культуры горада, практычна пазнаёміцца з пастаноўкай і іх культурна-асветнай работай...

Патрадаць іх мы зрабілі на занятках па рэжысуры, якія праводзіла Валентына Якаўлеўна Пыжык.

Маюць магчымасць наведваць лепшыя ўстановы культуры горада, практычна пазнаёміцца з пастаноўкай і іх культурна-асветнай работай...

Патрадаць іх мы зрабілі на занятках па рэжысуры, якія праводзіла Валентына Якаўлеўна Пыжык.

Маюць магчымасць наведваць лепшыя ўстановы культуры горада, практычна пазнаёміцца з пастаноўкай і іх культурна-асветнай работай...

Л АРЫСА Пампеўна Александровская... Хто ў нашай краіне не ведае гэтай народнай спявачкі...

Голас спявачкі заўсёды вылучаўся надзвычайнай чеплыняй і прыгажосцю тэмбру...

Свой шлях на опернай сцэне Л. Александровская пачала з выканання справаных партый украінскага класічнага рэпертуару...

Багатыя вакальныя і сцэнічныя здольнасці Л. Александровскай зуха вылучылі яе пасля заканчэння тэхнікума...

Галоўны напрамак творчасці артысткі — уласнае імя гераічных жаночых вобразу вялікай унутранай сілы...

У сувязі з 60-годдзем народнай артысткі СССР Ларысы Пампеўны Александровскай Саюз пісьменнікаў БССР звярнуўся да яе з наступным прывітаннем:

Дарагая Ларыса Пампеўна! Беларускія пісьменнікі горача віншуюць Вас, шудоўную народную спявачку, народную артыстку СССР...

Не халае месці і ў інтэрнаце: ён не забяспечвае і плавані нашых патрэб. Вывучаны прасіцца ў педусоўдзі да іншых навушчальных устаноў.

М. ПІЛЬ. Фота Ул. КРУКА.

Л. П. АЛЕКСАНДРОВСКОЙ — 60 ГОД ЯЕ САПРАЎДНАЯ І ШЧЫРАЯ ЛЮБОЎ

— у стварэнні вобразаў нашых сучаснікаў, яе каштоўны ўдзел (не толькі як салісткі, але і як опернага рэжысёра) і замацаванні на беларускай сцэне савецкага опернага рэпертуару і развіцці Беларускай опернай драматургіі.

Беларускі тэатр оперы і балета ў сярэдзіне трыцятых гадоў паставіў оперу «Ціхі Доны» І. Дзяржынскага. У гэтай оперы адукаваны партыю Аксініі выконвала Л. Александровская.

Ні з чым непарульна праца Л. Александровскай над беларускім оперным рэпертуарам. Яна не абмяжоўвала сябе адным непасрэдным удзелам у тым ці іншым спектаклі ў якасці салісткі.

У оперы «Міхась Падгорны» Л. Александровская стварыла незвычайны вобраз простае беларускай дзяўчаты Марысі, якая разам са сваім сябрам Міхасём ідзе ад пекту старога цёмнага вёскі да новага жыцця.

У сувязі з 60-годдзем народнай артысткі СССР Ларысы Пампеўны Александровскай Саюз пісьменнікаў БССР звярнуўся да яе з наступным прывітаннем: Дарагая Ларыса Пампеўна!

ШКОЛЬНЫ «АГЕНЬЧЫК»

Павольна падаюць сныжыні. Вечарэ, Сёння субота. Але яна для нас, настаўнікаў, незвычайная. Мы ідзем на свой першы школьны «Агеньчык».

Нагуляў Макара. У рамане ён выписан выпулка, сакавіта. Увесь — у атмасферы трыцятых гадоў, праясненых рамантычнай сусветнай рэвалюцыяй. Непадзельны і цыцны.

Ац можна ўявіць Макара не «леваком», без «загібаў»? Здаецца, не. Дык што ж, выходзіць, я вобраз ён належыць толькі часу трыцятых гадоў?

у першай дзеі і яе драматычную рэмінісцэнцыю ў фінальным акце. Запомніўшы адзін эпізод з нашай працы над операй «Міхась Падгорны», які асабліва ярка падкрэслівае пільную зацікаўленасць таленавітай артысткі не толькі ў дэканальнай распрацоўцы сваёй партыі, але і ў пастаноўцы ўсёй новай оперы.

— у стварэнні вобразаў нашых сучаснікаў, яе каштоўны ўдзел (не толькі як салісткі, але і як опернага рэжысёра) і замацаванні на беларускай сцэне савецкага опернага рэпертуару і развіцці Беларускай опернай драматургіі.

Беларускі тэатр оперы і балета ў сярэдзіне трыцятых гадоў паставіў оперу «Ціхі Доны» І. Дзяржынскага. У гэтай оперы адукаваны партыю Аксініі выконвала Л. Александровская.

Ні з чым непарульна праца Л. Александровскай над беларускім оперным рэпертуарам. Яна не абмяжоўвала сябе адным непасрэдным удзелам у тым ці іншым спектаклі ў якасці салісткі.

У оперы «Міхась Падгорны» Л. Александровская стварыла незвычайны вобраз простае беларускай дзяўчаты Марысі, якая разам са сваім сябрам Міхасём ідзе ад пекту старога цёмнага вёскі да новага жыцця.

У сувязі з 60-годдзем народнай артысткі СССР Ларысы Пампеўны Александровскай Саюз пісьменнікаў БССР звярнуўся да яе з наступным прывітаннем: Дарагая Ларыса Пампеўна!

Не халае месці і ў інтэрнаце: ён не забяспечвае і плавані нашых патрэб. Вывучаны прасіцца ў педусоўдзі да іншых навушчальных устаноў.

М. ПІЛЬ. Фота Ул. КРУКА.

...Цыцяна гарыць Георгій КОЛАС мроіцца чырвоному каля заку пералічка былых паходаў.

— Нібыта ў конным страі! —

Хроніка ЦІКАВЫХ СПРАВ

Ужо больш трох гадоў кожны чывер на Гомельскім электраэхнічным заводзе ў абедзены перапынак дэманструе хранілава-на-дакументальныя і навукова-папулярныя фільмы.

Врэдні маладзёжны ансамбль тацца стварыў спецыяльна ў гэтым самадзейным калектыве — 70 школьнікаў.

У бібліятэцы Дома культуры Мінскага аўтазавода 2600 чытачоў. Але, калі ўлічыць тых, што карыстаюцца кнігамі ў 23 бібліятэках-пастаскоўках, колькасць чытачоў перавысіць дзевяць тысяч.

На вечары быў прачытан даклад аб жыцці і творчасці паэта. У выніку членаў гуртка літаратурна-самадзейнасці са сцэны пражугалі творы паэта.

У Наваполацкім клубе «Будзёны» па ініцыятыве наміста намасова адбыўся Тыздзень новай кнігі ў пасціх у будзённую пабы-ваці пачынаючы парты літаратурна-аб'яднання «Агі Нядзбуды», пісьменніцы Вячаславы і Мінска.

У клубе праводзілі літаратурныя конкурсы, вечары пачынаючы кнігі. Была наладжана выстаўка-продаж кнігі.

З нашай ПОШТЫ ЧАСЦЕЙ СУСТРАКАЦА

Мы прывыклі ўжо да таго, што час ад часу глядзім на бланкітным экране тэлеасціцы «Беларусь літаратурная». Перадачы гэтыя цікавыя, зместуныя. Вельмі добра, што беларускі пісьменнік атрымаў адну адну магчымасць сустракацца з шырокай аўдыторыяй сваіх чытачоў.

Засмучае крыху тое, што тэлеасціцы «Беларусь літаратурная» перадачы неаргулярна, радзей, чым адзін раз у месяц.

НА ЎЗРОЎНІ АРЫГНАЛА

Твардоўскага, зроблены Антонам Бялевічам.

Кажуць, што сапраўдны паэты-перакладчыкі павіны быць дастойнымі сапернікам аўтара. А сапернічаць з такім паэтам, як Аляксандр Твардоўскі, цяжка. Праўда, Бялевіч мае ўжо немалы і удалы вопыт такога творчага саперніцтва: ён быў адным з перакладчыкаў на беларускую мову паэмы «Крыніца Мухомора» Твардоўскага. Але «Крыніца Мухомора», паэму пра Мікіту Маргуля, селішчу са Смаляшчыцы, на маю думку, лепш перакладчы на беларускую мову, чым «За даллю — даль», дзе гучыць толькі мова самога аўтара, дарчы, вельмі руская паводле ўсёй сваёй будовы.

Пры перакладзе гэтай твора Антона Бялевіча падпіраўвала вялікая небяспека — паісці на лініі найменшага супрацьпалічэння, збіцца на тую ўмоўна-ніжнюю перакладную мову, мову-кальку, якой карыстаўся драбны перакладчык. Ды і не толькі яны. Адна глыбока адчувальны ўсё сваёасаблівай гэтай паэмы Твардоўскага — яе вялікая размаху і націсненасць, з якімі паэт апавадае пра наш час і нашых сучаснікаў, добрае веданне беларускай мовы і добрае валоданне вершам дамаганні Бялевічу ўнікаць гэтай небяспечы.

Мы ўжо гаварылі, што ў паэме «За даллю — даль» скрозь чужую мову самога аўтара, па ўсёй сваёй сутнасці народная, руская, з уласцівамі ёй свежасцю, трылітасцю і хітраватым гумарам. І трэба сказаць, што Бялевіч здолеў адназначна апавадаваць у беларускай мове, не дапускаячы ні калыкі, ні таго грубога зневажання абеларушвання, пра якое ішла гаворка раней. Вось, напрыклад, як натуральна гучыць на беларускую адна нялёкая для перакладу мясіца з паэмы:

У кожным месцы сэрцу божа,
І край, які не зможу праціць,
Я адчуваю, нібы зблужу
Чарасці падстава ў жыцці.
Я сэрца што прамынуў поўна,
Расцець жа на свет увесь.
Мне трэба разам поўдзень, поўнач.

А Твардоўскі «за даллю — даль» пераклаў на беларускую мову А. Бялевіча. Выдавецтва «Беларусь», Мінск, 1963 г.

Аляксей ЗАРЫЦКІ

Усход і захад, стэп і лес;
Патрыізм можа мець і гары,
І плес рачы і хвалі вяр;
І мой дзевы родны горад;
І той, дзе я зусім не быў;
І край, куды цяпер я еду;
І матчы кут, куды здываў
Па зарэччыму следу
Вяртае памяць першых дзён.

Наваг ужо такіх рускіх да ўсёй
сваёй афарбоўцы радкі, як стро-
фы пра сібіракоў у раздзеле «На
Ангары», гучаць у перакладзе зусім
натуральна:

Сібіракі! Пагудна от —
Хочь з бору, з сосенкі народ,
Ходь зборна меккай прыезд,
Ароп — народ пахоту, влот
Плячом падпер — увесь паход
Пайшоў назваць!

Сябе сібіракамі зваць,
Хочь можа іх па розных мовах,
Вачах і тварах распазнаць.

Праўда, ёсць тут адна зусім не-
паэтычная вольнасць — радкі:
«Увесь паход пайшоў назваць!» Гэ-
та ўжо не столькі ў стылі Твардоўскага, колькі ў манеры самога
Бялевіча.

А з гэтай цэльнасцю удалася пе-
раклаці Бялевічу тры чужоўныя
рады, дзе Твардоўскі прыгадвае
сваё дзяцтва, вяртанне бацькі з
горада:

Дагугуль блікі мне да слёз
Той пах, які адтуль далюю
Мой бацька меккай прыезд,
На памыць злотычым намолю.
Нібыта з рыканнем дзяверы,
З марозным лобанам надвор'я,
З вільнікам сета, што мільей? —
З'явіўся горад у Загор'е.
Не наш, далекі, прыязны,
Але сягоння і думкіны,
Як «Водар серы» Водар — гэ-
та думкіны пах, «аромат». А які ж
Мушу сказаць, што працыва-

ныя радкі — гэта не асобныя ўда-
чы перакладчыка. Бялевіч у асо-
бным справіўся са сваёй задачай,
і ўсю паэму «За даллю — даль», за
выключэннем асобных радкоў і
строф, перакладзена добрай белару-
скай мовай з захаваннем стыль-
вай асаблівасцей і каларыту ары-
гінала, са шчырай павагай і лю-
боўю да гэтай выдатнага твора
рускай паэзіі.

Сустрэнаюцца, на жаль, у гэтым
перакладзе недаробкі і недагледы.

Я еду, Домік мой са мною,
Што ў сэрцы кожнага жыць.

Гэтыя радкі пра домік, які ўхі-
траецца жыць у сэрцы, непаўно-
дзінна горшыя, чым адвадзеныя
рады арыгінала, дзе сказана вельмі
проста і натуральна:

Я еду, Мількі дом со мною,
Что камады і пух са собой берет.

А вось яшчэ зрубавы недакла-
дчы. Радкі Твардоўскага:

Народ — падзвіжнік і герой —
Оружье зла оружье встречи!

Бялевіч перакладае так:

Народ — падзвіжнік і герой —
Зброя злога зброя стрэчу.

Па-першае, «оружье зла» гэта
зусім не тое, што «збро зло».

Па-другое, гэты радок у Бялевіча
просты не гучыць, ён цяжкі для
вымаўлення.

У раздзеле «Літаратурная раз-
мова», дзе Твардоўскі абрушвае
да на свайго «сунуранага рэдак-
тара», перакладчык чамусьці «пах
серы», што паліць з лэйкі, на
якой «сунура лэйка гэты неадст-
вак «сунураны рэдактар», перакла-
дае, як «водар серы». Водар — гэ-
та думкіны пах, «аромат». А які ж

можа быць думкіны пах у
серы? Бялевіч тут, відаць,
проста не зразумеў дасціпна-
га намека аўтара на тое, што
гэты «сунураны рэдактар»
з'яўляецца нейкім прадстаўніком
д'явольскага кода, ад якога тхне
пхлякай серай.

Кепска перакладзена тая мясі-
ца з раздзела «На Ангары», дзе
Твардоўскі, успамінаючы свайго
дзяду Аляксандра Фадзеева, з вя-
лікім сумам гаворыць:

Ах, как горна и неправда
Твоя седая, молодой,
Крутой посадки голова...

У перакладзе гэтыя чужоўныя
словы замяняюцца нягартымі
радымак, у якіх гучыцца ўвесь
настрой, уся горыч глыбокай ся-
роўскай тугі:

Ах, як болоча, як не мае
Палстаў ніякіх, выладла,
Твая сіная галава...

Сустрэнаюцца агрэхі і на ін-
шых старонках перакладу. Вядо-
ма, паэт-перакладчык, перакла-
даючы выдатны твор, нярэдка нік-
не можа дабіцца таго, каб асобныя
мясіцы гучалі гэтак жа моцна, як і
ў арыгінале. Славуты польскі
паэт Юліян Тувім, які быў таксама
і вялікім майстрам паэтычнага
перакладу, гаварыў, што ў такім
выпадку перакладчык абавязкова
паўна неадзім з другім месцы пе-
ракласці так, каб было нават ле-
пей, чым у арыгінале.

Нагледзячы на асобныя неда-
робкі і прыхаі, якія мы не збо-
раемся дараваць Бялевічу, яго
праца заслугоўвае высокай ацэнкі
і з'яўляецца прыкладна з'явай у
галіне беларускага паэтычнага пе-
ракладу, яшчэ адным новым дока-
зам таго, што добрыя традыцыі ў
справе перакладу ўсталяваюцца
ўсё мацней і мацней.

З РЭСПУБЛІКАНСКАЯ МАСТАЦКАЯ ВЫСТАВКА. А. КАШУКОВІЧ, «Пасля канцэрта» (аўталітаграфія).

НЕ НА СВАІМ МЕСЦЫ

Сярод работнікаў сельскай спа-
жывенкай кааперацыі часта мож-
на пачуць скаргі: «Бяда нам з кні-
гамі. Нуплююць усё, толькі не іх».
А некаторыя гора-работнікі нават
не супраць таго, каб з сельмагу
зусім забралі літаратуру. Не бы-
ло б, так сказаць, лішніх клопа-
таў.

У чым справа?

Нядаўна мне давялося пабы-
ваць у сельскім магазіне вёскі
Слабада. Загадаў ім вопытны ра-
ботнік спажывенкай кааперацыі
Уладзімір Маслаў. Пытаюся, ці
купляюцца ў магазіне кнігі?

— А як жа, — адказвае ён, —
Тыдзень назад завёз цэлы стос
рознай літаратуры, а ўжо, бачы-
це, амаль нічога не засталася...
Уладзімір Маслаў дзеліцца са-
сратам:

— Трэба ведаць людзей, выву-
чаць іх попыт. Ды і самому чы-
таць...

Вёска Слабада нічым асаблі-
вым не вызначаецца: Інтэлігентны
мала, жыхары ў асноўным —
каласнікі. І, нагледзячы на гэта,
кнігі ніколі доўга не ляжаць тут
на палках. Ведае Маслаў патра-
бы сваіх пакупнікоў як дарожчык,
так і дзятэй. І даволі камучне-
будзь папраску якую кнігу, як ён
абавязкова знойдзе яе.

Нельга не адзначыць і яшчэ
адну акалічнасць. Магазін у Сла-
бадзе размешчаны ў староўніку і
цесным памяшканні. Іншы раз у
ім няма дзі і паўвучыцца. А мес-
ца для кніг заўсёды ёсць. Расста-
лены яны так, што адразу кідаю-
цца ў вочы.

Але такіх магазінаў у Лагойскім
раёне вельмі мала. У большасці
ж тут знаходзяцца ніякай лічбы
аградарнай справы. Кніжныя
палкі існуюць для формы новай
літаратуры на іх няма.

Паспрабуеце адшукаць навінку
ў магазінах Плесчаніцкага сель-
по. У іх не знойдзец ніводнага
мастацкага твора. Калі і ёсць што,
то гэта заляжальны брашуры ды
некалькі экзэмпляры даведнікаў
па сельскай гаспадарцы або тэх-
ніцы.

Вёска Камена — цэнтр саўгаса
«Кастрычніцкі». Ёсць тут сярэд-
няя школа, лясніцтва, камбінат
бытавога абслугоўвання і магазін.
А вось набыць патрэбную кнігу ў
іх нельга. Прывозіць сюды літа-
ратуру рэдкі — у лепшым выпад-
ку раз у год.

Стаю ў магазіне, назираю. Вось
да прылачка падшоў пажылы ча-
лавец. Ён папрасіў даць яму кі-
небудзь добры мастацкі твор. У та-
варышча — дзень нараджэння, без
падарунка не абыйсціся.

— Пашукаю, можа, што знай-
ду, — паабяцаў прадаўчыца тав.
Навіччак і палезла пад пры-
лавок. Доўга коралася там і, на-
рошце, падала кнігу «Па слядах
Піфагора», вокладка якой пажоў-
ла ад часу.

Лагойскі раён.

Б. САСНОУСКИ.

Б. САСНОУСКИ.

БІБЛІЯТЭКА КНІГАЛЮБА

У асабістай бібліятэцы Івана
Сяргеевіча Лук'янава, настаўніка
матэматыкі Вольга-Ліпайскай сяр-
няй школы на Кашчю ўвучыне, шмат
тысяч тамоў. Усю перад пачаткам
вайна бібліятэка надлічвала да
двух тысяч кніг. Усе яны загінулі.
Закончылася вайна, Іван Сяргеевіч
вярнуўся з фронту і зноў пачаў зби-
раць кнігі. З кожнай паселіцы і
Мінск, Маскву, Ленінград настайнік
вартуе з рэдкімі кнігамі. На
набышчы літаратуры і япер што-
месячна ідзе не менш 20 рублёў з
сямейнага бюджэту, і гэта не лічычы
выдаткаў на газеты і часопісы.

Г. ЗАХАРЭНКА.

А ЦІ НЕАСПРЭЧНЫ ЯГО АЎТАРЫТЭТ?

Нядаўна выйшаў у свет «Нароткі
літаратуразнаўчы слоўнік» А.
Макаравіча, які, па словах аўта-
ра, прызначаны для студэнтаў
філалагічнага факультэта вышэйшых
навуковых устаноў, выкладчыкаў мовы і лі-
таратуры і вучняў сярэдніх школ.
Няма патрэбы даказваць, што ствар-
энне такога слоўніка — справа
добрая.

І які ж вартасці працы А. Ма-
каравіча, што новага прыносіць
яна ў распаўсютую тэорыю літа-
ратуры? Такія пастаўлена пытанні
мы больш пастаўлена, што А.
Макаравіч называе сябе не скла-
дальнікам, а аўтарам «Слоўніка».

Перад намі боюць са «Слоўні-
ка» А. Макаравіча ляжыць добра
вядомы беларускім чытачу
«Нароткі слоўнік літаратуразнаў-
чы тэрмінаў» Л. Цімафеева і
Н. Венгравы, адрасаваны вучням
сярэдніх школ. Пры самым па-
вароўным параўнанні абедзвюх
кніжак кідаецца ў вочы вялікая
тэкстуальная падобнасць. Яны
вельмі блізка па тым азначэннях,
якія даюцца ў абодвух выпадках.

У гэтым, відаць, няма нічога за-
гананага, бо слоўнік ёсць слоўнік,
да тэрміналогіі і ле азначэнняў
трэба падыходзіць асцярожна, не
дапускаючы суб'ектыўных ацэнак і
тлумачэнняў.

Праўда, блучы за іншымі аўта-
рамі, А. Макаравіч у той жа час
імянуе па-свойму сказаць пра-
ўду або іншую літаратуру з'я-
ву, увесці некаторыя новыя (у па-
раўнанні са «Слоўнікам» Цімафе-
ева і Венгравы) тэрміны, якія ў
нашы дні па тых ці іншых прычынах
сталі больш ходныя. Вялікую ча-
стку ілюстрацыйнага матэрыялу
складаюць прыклады з беларускай
літаратуры. Тым самым аб'ектыўна
даводзіцца да чытача думка, або
ідэяна-мастацкім багаты рэальны
літаратуры.

Вось тое становіцца, што ёсць у
працы А. Макаравіча... І усё ж яна
не можа задаволяць чытача. Тэрмі-
налогія слоўніку павінен грунтава-
цца на сучасных дасягненнях на-
вукі і быць неспрэчным аўтары-
тэтам. Гэлага якраз не хапае

у працы А. Макаравіча. «Нароткі літа-
ратуразнаўчы слоўнік». Выд. «Вышэй-
шая школа», Мінск, 1963.

В. БУРАН.

«Слоўніку» А. Макаравіча. Аўтар
дапускае няяснасці, памылкі і блы-
танні ў азначэннях і характэрныя
стылі літаратуразнаўчай тэрміна-
логіі. Нельга пагадзіцца, напры-
клад, з тым, што гумар — гэта «пад-
турчванне над нязначнымі неда-
хопамі ў характары, паводзінах
людзей» ў гумарыстычным плане
моцны вымаўлення і значныя не-
дахопы. Справа тут у самах адно-
сінах аўтара твора да канкрэтных
жыццёвых з'яў.

«Гроня», — піша аўтар, — сло-
вы ці выразы, якія маюць перанос-
нае значэнне, супрацьлеглае яго
прамому звычайнаму сэнсу. Хіба
гэта правільна? Калі выходзіць з
такога азначэння, то атрымліваецца,
што іронія самі па сабе з'яў-
ляюцца фразеалагічнымі выразамі,
у якіх ужыты словы ў супрацьле-
глым азначэнні.

Без дастатковай акрэсленасці і
паўнаты вытлумачаны тэрміны:
«крылатые слова», «лаканізм»,
«афарызм». Усё тут зведзена да
«кароткага выказвання думкі».

Крылатасць выразу не азначае
яшчэ яго афарызмычнасці, а афа-
рызмнасць думкі не свядчыць аб
е крылатасці. Тут аўтару трэба
было абавязкова паставіць акцэн-
ты, бо гэтыя тры паняцці ў прак-
тыцы часта блытаюцца.

Здаўляецца, калі чытаеш у
«Слоўніку» такія безапазначаныя
азначэнні, як, напрыклад, «Раман-
тызм — творчы метад у літаратуры
і мастацтве, супрацьлеглы рэалі-
зму». З той жа меркай падыходзі-
ць аўтар і да вызначэння нату-
ралізму. «Натуралізм, — піша ён,
антырэалістычны напрамак у лі-
таратуры і мастацтве...» А хіба
не той жа Э. Зяла, які распаца-
ваў тэарэтычныя прынцыпы нату-
ралізму, лічыў базай гэтага літа-
ратуравага руху рэалізм?

Часам А. Макаравіч падае азна-
чэнні тэрмінаў у сваёй рэдэцыі, і
тады не абыходзіцца без неда-
рачуннасцей. «Напернік, наперні-
ца, — чытаем у «Слоўніку», —
адна з дзеючых асоб у старажыт-
нага трагедыі і драме — блізкі ча-
лавец, давераная асоба галоўнага ге-
роя ці гераніні». У параўнанні са
«Слоўнікам» Цімафеева і Венгравы
у гэтым азначэнні прапушчана
адно слова «настаяна», на якое
паўна павінен падаць акцэнт. Бо напер-
нік — не проста дзеючая асоба ў
класічнай трагедыі XVII—XVIII
стагоддзяў, а традыцыйная, на-
стаянная асоба.

На старонцы пятнаццатай у
«Слоўніку» напісана: «Лепшыя
узоры апалогі сабраны ў зборні-
ку індыйскіх казак «Панчатан-
тра». А на 20-й: «У Індыі вялікая
папулярнасцю карыстаўся збор-
нік баек пад назвай «Панчатан-
тра». Вось і гадаў, чытаць, што ж

У. БОГАН.

ДАТЫ І ТВОРЫ

Выйшаў у свет бібліяграфічны
даведнік «Кандрат Крапва», скла-
дзены галоўным бібліяграфам
Дзяржаўнай бібліятэкі БССР Імя
У. І. Леніна, заслужаным дзеячом
культуры Беларускай ССР Н. Ва-
тані.

Як гаворыцца ў прадмове, да-
веднік разлічаны на філалагаў,
спецыялістаў, журналістаў, педаго-
гаў, студэнтаў, бібліятэкараў і
«усіх тых, хто цікавіцца творча-
сцю выдатнага беларускага са-
тырыка». У ім ёсць раздзелы: «Асо-
бныя даты жыцця і творчасці
Кандрата Крапва», «Кнігі Кран-
драта Крапва» (Бібліяграфія асноў-
ных выданняў), «Кнігі, перакла-
дзеныя на беларускую мову
К. Крапвай», «Літаратура аб
жыцці і творчасці Кандрата Крап-
ва», дапаможны даведнік.

Асабліва добра распрацаваны
раздзел «Асноўныя даты жыцця і
творчасці Кандрата Крапва», у
якім бібліяграф выкарыстоўвае вы-

трымкі з аўтабіяграфіі пісьменніка
«Ад маленства да сталасці», зме-
шчанай у кнізе «Пяцьдзесят чаты-
ры дарогі». Яны дазволілі біблія-
графу не проста «зажывіць», пра-
лістоўваць храналагічную канву
жыццявага і творчага шляху К.
Крапва, а — што было істотна
і важна — раскрыць працэс ста-
наўлення пісьменніка, фарміраван-
ня яго поглядаў.

Датэлява распрацаваны і раз-
дзелы «Кнігі Кандрата Крапва»,
«Літаратура аб жыцці і творчасці
К. Крапва», «Кнігі, перакла-
дзеныя на беларускую мову К.
Крапвай». Ён справядліва адзначае
складальніка перакладчыцкай дзея-
насці К. Крапвай і таву часна-
свайго даследавальніка і таму матэ-
рыял сабраў у дадзеным раздзеле
ле, мае для крытыкаў і літарату-
разнаўцаў бесспрэчна цікавыя.

Недахопам дапаможніка з'яў-
ляецца крыху нехайнае складанне
імянога даведніка. Тут прапу-
шчаны імяны некаторых рэзідэн-
таў, работы якіх указаны ў давед-
ніку, не прыведзены прозвішчы пе-
ракладчыкаў.

В. БУРАН.

СЛОВА — РУМЫНСКИМ СЯБРАМ

З кожным годам маючы сувязь беларускай літаратуры з літаратурамі братніх славянскіх краін. Гэта — і ўважліва перакладні, даследаванні, публікацыі, гэта — і асабістыя кантакты пісьменнікаў. Так, гаасямі Саюза пісьменнікаў БССР былі нададзены румынскія літаратуры — паэты Радэу Баурану, Аляксандру Андрыцю, Іенікіс Аліцэну і празаік Рэмус Лука.

МЕТАМАРФОЗА ў СЭВІНЕСЦІ ІЕНІКІС АЛІЦЭНУ

Хто з пугаю і пастушковай торбай Хадзіў услед за статкам дзень пры дні. Цяпер стаіць ля вогнянай рэзотры і кобру напалае на агні.

Скрыжоўцаю мачы антычасціцы, Зягінюць каб і нарадзіцца змоў, І формулай, нібыта бліскавіцай, Успынуць па-над прорвае гадоў.

Дваццаты век! Век веры і безвер'я, Ты ідзеш, як шторм, па ўсіх мадэрыках. Ты смела адчыніў у космас дзверы І з пастушка зрабіў чараўніка.

ІНСЕКТАРЫЙ

Матчыма, гэта крыху сумна — У каробку заперці п'ягадзіма Кароткую кузурак многіх радасці; На час зрабіцца Цішэмам Уладам; Пракоўцаць шпількаю — садзіць на кол.

Кузурак, што жыўчыце сабе паволі У водным і паветраным раздоллі І густа насяляюць летні дол.

Адразу конік лугавы змаўкае — Ён скарпачку-пачуць выпускаяе. Журботны і спустошаны малы У банцы з спіртам гіне без хвалы, На шпільцы паірае друг-жучок; Садовы перацінкі светлячок; Паціць зямлістым сцягло, Нібы яго злілі і не было.

Над кветкай матылька, як паненка, Ужо не грэе зраўнае суніцку, І дробны пал злітае з матылька, Калі яго краўцацца рука. Маленючка ізячэна ахварэю Ён гіне на голцы інсектарыя...

НАД КРУГЛЫМ МАНЕЖАМ

«По проволочке дама идот, как телеграмма» (С. Маршак).

Тая чудовая дама з перша ступае, аспяляючы адлюстраваным бліскаўкам рознакаляровай праменні, па бліскаючай ступе, працягнутай у паўні, стаіць ўжо сімвалам вечна сучаснай казкі-шырка.

Слова эквілібрыстыка падобнае на складаны труп пад купалам. Але ў гэтым доме — на Пятай Спасаўскай вуліцы Яўскаго плошчы, у Дзяржаўным вучылішчы цыркавага мастацтва і эстрады — яно гучыць не больш урачліва, чым, скажам, геаграфія ці батаніка ў звычайнай школе. Ніжнік бліскавак, ніжняй музыкі, Чорныя траніравацкія трыко. І дрот нацягнены нізка — якіх-небудзь паўметра, не больш. А рызыка ўсё ж ёсць. Не смольная. Будзённая для кожнага студэнта рызыка — атрымаць незадавальняюча, незалежні. Не, нішто не нагадвае пазей, нішто не нагадвае шырка. Хочь шлях свой у цырк «паветраная дама» пачынае тут.

Траніры сюды вельмі цяжка. З кожным годам конкурсная ружбы становіцца ўсё больш моцна. Першы крок завоўны — фотаздымак. Яго абавязкова прыкладваюць да заявы аб прыёме. Першая вочная сустрэча таксама прысвечана правярэнню вонкавых дадзеных. Арыст цырка павінен быць прыгожым. Справа, вядома, не ў шырыні і правільнасці і сіметрыі. Галоўны крытэры — выразнасць.

Другі тур — правэра спецыяльнай падрыхтоўкі. Тут варта адзначыць момант прышчэпкі вады для першага і адзінага ў сваім родзе цыркавага вучылішча. Ва ўсім свеце прынята лічыць цырк мастацтвам сям'яў і пакаленняў. Ад бацькі да сына і тэтак далей. Іншы школы, апроч сямейнай, і не ўяўляюць. Створаныя ў 1927 годзе курсы цыркавага мастацтва сталі эксперыментам у новым напрамку. Назва некалькі разоў мянялася — у 1930 годзе «Цырк» назвалі «Тэхнікумам», працаваў «Усе-саванская». Перад самай вайной складалася канчатковая назва — «Дзяржаўнае вучылішча цыркавага мастацтва», а два гады назад на шпільку дадалі «эстрады», але асноўны напрамак не мяняўся. Выпускнікі вучылішча, якія не мелі арыстичнай складанасці, не ўступалі «прычынам» чыстай шыркавой крывы. Сёння асноўны кантынгент паступаючых — удзельнікі мастацкай самадзейнасці або спартсмены. «Прычыны» таксама прыходзіць у вучылішча і па-ранейшаму з іх вырастаюць людзкія шыркацы. Але і ў гэтым заслуга вучылішча. Аўтарытэт ім ужо завабаны. Майстры цырка, адмовіўшыся ад стварэння сямейных школ, пасылаюць дзяцей да педагогаў, чый вопыт і зручшыцца агняапрызнаны. Усе педагогі на спецыяльных прадметах — у мінулым артысты цырка.

І, нарэшце, трэці заключны тур. Правэра артыстычных дадзеных, музычнасці вызначае лепшыя Яны і дапускаюцца да задач агняапрызнаных дзіўных прадметаў.

На першым курсе фізкультура-акарэацыйнага аддзялення студэнты атрымліваюць універсальную падрыхтоўку. На акарэацыі, гімнастыку, жангліраванне і эквілібрыстыку аддзялення адольваюць колькасць гадаў. І, апроч гэтага, кожны яшчэ будзёнае трымае і павольнае мастацтвавыя прыжывы. На другім курсе пачынаецца спецыялізацыя. Зразумела, што выбранай справе адольваюць больш часу. Астатнім цырка-

вым спецыялістам — два дні на тыдзень. Так што ў кожнага ёсць і запасное амідула. Трэці і чацвёрты курсы — падрыхтоўка дыпломнага нумара. У чарнавіку ён гатовы пад канец трэцяга курса і пасля «абхаткі» на абавязковай вытворчай практыцы ў цырку праходзіць у апошні дыпломны год заключную рэжысёрскую дапрацоўку. Выглядаюцца апошняе «белыя ніткі», «швоў» больш не відаць, загарваюцца агні пад купалам Вялікага цырка і — ідзе «па дрочце дама».

Мі бачым трох дзяўчат — Жанну Рыжкову, Ігу Сім і Лізу Конову — ля дроту, нацягненага на вучэбнай вышыні. Далей ім яшчэ да параўнання з тэлеграфам. Пакуль што толькі веданне «кранак» і «працяжнікаў». Цяпер патрэбна склаці іх у словы. «Пад канец наступнага семестра складуць», — абяцае выкладчыца Марыя Жырнова.

Над круглым манежам (іх два: круглы і квадратны) плаваю на амплітудах матылька гайдаюцца трыяцыя. У яе тонкай рамці — студэнтка, чыста курсантша Наташа Варлей. Усе віды стоек на трапэцы. Таксама залік.

Арэна круглага манежа стандартных памераў. Усё, «як у дарослых» — трынаццаць метраў. Вышыня — дзевяць метраў. Амфітэатр і балкон змяшчаюць тры сотні глядачоў. У дні прагляду дыпломных праграм арэна асветляецца сто пражэктараў. Сцены складзены са шклябокаў, за сценамі — мноства калібраў: дарогі ў рэпетыцыйную залу, у адзіначны вучэбны аўдыторый, у пакоі адпачынку.

У адной з аўдыторыяў прымаюць залік па мастэрству акцёра ў студэнтаў-вучэбнікаў аддзялення класіцы і музычнай эквілібрыстыкі.

Застольны перыяд. Не вельмі даўно ён быў навіною і, з пункту гледжання некаторых, зусім непатрэбнай раскошаю нават у драматычных тэатрах. Але застольны перыяд у клоўнуў, у эстрадыкаў? Ці неабходны ён? Тым не менш рэжысёры-педагогі настойваюць на ім. Ім цяжка не паверыць. Педагогамі аддзялення магла б ганарыцца любая з тэатральных вясні. Сярод іх Якут, Слонэва, Красніна, Уронская, Кашталя, Юры Яблоў, майстры арты, самабытныя, з вялікім вопытам.

За сталом — былая сласар Р. Сафронава і работнік радыё Т. Кафронава. Сядзіць камаля А. Астроўскага «Ваўкі і авенкі». Што, зноў нечаканасць? Астроўскі ў цырку! Некажы сваёй сур'ёзнасці і астаці рэпертуару: «Пані міністрша» Нышчэна, «Рай і пекла» Мерыме, «Дон Жуан» Малера. Студэнты трыяцыя курса дзіннага факультэта рыхтуюць «Сон у летнюю ноч» Шэкспіра. На папярэдніх курсах яны ўжо сустракаліся з Тагетым, Чэхавым, працавалі над аднаактоўнымі п'есамі Гарсія Лоркі.

Ці не дублююць цыркачы праграму звычайных драматычных вясні? Не дублююць. Асноўныя акценты — безумоўна, на камічных. Смешнае — бязумоўна, аднак класіка — гэта першы за ўсё школа арыстичнага мастэрства, школа псіхалагічных майстроў.

Аляксандр ІЛІН, (АДН).

Равена сядзіць на краі ложка і сваёй шорсткай рукою глядзіць чорную шарпаную хустку. Хустка мяккая, пушыстая. Пальцы губляюцца ў ёй, як у атаве. Яна цёпла, нібы кашачая поўсць.

Равена аспіроўвае падмае яе перад анком, любічычы прыгожымі вялікімі кветкамі, якія мяняюць свой колер, перадаючыся, становіцца цямнейшым там, дзе тканіна гусцейшая, пасля, моцна прыскаючы яе да твару, жаўчыцца наддоўга задумваецца.

Як яна хацела мець такую хустку! Шмат часу прайшло з тае пары, калі яна ўпершыню пачала марыць аб ёй. Тады ёй было не больш п'ятнаццаці. Равена ўвучыла такую хустку на Домніцы даччы. Біла. Гэта была вялікая, белая з доўгімі кутасамі, хустка. Яна была не зусім да твару высокай і худой даччы Біла з яе цёмным і рабаватым тварам. Часта яна стала перад люстэркам, любічычы сабой. Праз адчужненыя дзверы Равена глядала на яе з кухні і ледзь стрымлівалася, каб не засмяяцца ад таго, што такая прыгожая хустка пакрывае такую паварную галаву. У той жа час ёй моцна хацелася плакаць, што яна не можа мець такой хусткі.

Домніца, вядома, адчула гэтыя яе нахлыты пошры, са злосцю крутнула, зачыніла дзверы, закрывала: — Гультайка, глядзі лепш за сваёй работай! Цябе корміць не для таго, каб выдулівава вочы на мае ўборы!

Гэта чуў Таадэр, батрак, якому Домніца зусім не падобалася. Хоць яна і не давала яму праходу, склалася перад ім свае доўгія зубы і карыла яго лепш, чым другіх. Вечарам, сустрапіўшыся з Равенай, ён прылажыў яе, пагладзіў па галаве, сказаў:

Не перажывай, я куплю табе такую ж прыгожую хустку. Лопне тады ад зайдзрасці Домніца. І ён моцна падалаваў яе.

Равена не верыла, што ўсё гэта абудзецца, але яна была рада. Да яе светлых валасоў і румынага твару вельмі пасавала б такая хустка.

Але пасля заматства штогод пайшлі дзеці. Таадэру не было за тое купіць хустку. Ён згорбіўся, пахудзеў. Пастараў і Равена. Яе шаўковыя светлыя валасы сталі

Разліў, а твар зморшчыўся, як аблінявая кары. І яна больш не марыла аб белай шарпанай хустцы. Цяпер яна хацела мець хустку колеру кавы ці цыгла. А белую хустку — даччы сваёй даччы Ліны, якая хустка расла і ўсё прыгалажэла і прыгалажэла. Але іх зберажэнні, як фантазм без вадзі. Дзе ўжо тут дамаць аб святлонай вяртаты?

Так прайшлі самыя лепшыя гады яе жыцця... Равена накінула хустку на галаву, на плечы, Лёгнава, прыменная шарыць мякка пакрывала яе амаль уся. Равена падхадзіць да люстэрка, любічычы сабою. Не, не, яна не такая ўжо і старая. Праўда, твар пасварыў і загарыў, валасы — сівыя, але пошры бланкітных вачэй малады і гарэлыя, і рот ззяе беласнежнымі зубамі...

Чорная хустка робіць яе больш сур'ёзнай. Гэта не так ужо і кепска, Жанчына, у якой дачка амаль невядома, і не павіна быць іншая.

Таадэр пакахаў яе, яе вочы даўно і кахае цяпер. Ён і сёння з ёю такі ж ласкавы, уважлівы, як і пасля вяселля. Ён па-ранейшаму беражэ яе, рады, калі яна ўсім задаволена, засмучаюцца, калі яна злудзецца. Пра яе падумаў ён у першую чаргу і цяпер, калі атрымаў з калгаса заробак — вынікі першага года работы. Толькі цяпер у дом прайшоў дастатак. Таадэр купіў жонцы і рабочыя і святлонай суніцы, безрукаўку, чаравыні, цёмныя шарпанія панчоў і, самае галоўнае, ён купіў ёй вялікую прыгожую хустку з мяккай шарці, з доўгімі кутасамі.

Адаючы жонцы ўсё гэтыя рэчы, ён падалаваў яе і сказаў: — Як бачыш, воль і спраўдзілася твая мара. Купіў табе хустку... Такую, якую і абяцаў тады...

Яна скідае з галавы хустку, расцілае на ложку — побач з беаў, што купіў Таадэр для даччы. Зноў глядзіць яе і гэтак сумна ён на душы ад таго, што цяпер яна не можа выйсці да людзей у новай святлонай суніцы, у аksamітавай безрукаўцы, вышатай сэрбам, у хустцы. Пайшла б яна ў калгас, але ў абедзены перапынак там

Адаючы жонцы ўсё гэтыя рэчы, ён падалаваў яе і сказаў: — Як бачыш, воль і спраўдзілася твая мара. Купіў табе хустку... Такую, якую і абяцаў тады...

Яна скідае з галавы хустку, расцілае на ложку — побач з беаў, што купіў Таадэр для даччы. Зноў глядзіць яе і гэтак сумна ён на душы ад таго, што цяпер яна не можа выйсці да людзей у новай святлонай суніцы, у аksamітавай безрукаўцы, вышатай сэрбам, у хустцы. Пайшла б яна ў калгас, але ў абедзены перапынак там

Адаючы жонцы ўсё гэтыя рэчы, ён падалаваў яе і сказаў: — Як бачыш, воль і спраўдзілася твая мара. Купіў табе хустку... Такую, якую і абяцаў тады...

Яна скідае з галавы хустку, расцілае на ложку — побач з беаў, што купіў Таадэр для даччы. Зноў глядзіць яе і гэтак сумна ён на душы ад таго, што цяпер яна не можа выйсці да людзей у новай святлонай суніцы, у аksamітавай безрукаўцы, вышатай сэрбам, у хустцы. Пайшла б яна ў калгас, але ў абедзены перапынак там

Адаючы жонцы ўсё гэтыя рэчы, ён падалаваў яе і сказаў: — Як бачыш, воль і спраўдзілася твая мара. Купіў табе хустку... Такую, якую і абяцаў тады...

Яна скідае з галавы хустку, расцілае на ложку — побач з беаў, што купіў Таадэр для даччы. Зноў глядзіць яе і гэтак сумна ён на душы ад таго, што цяпер яна не можа выйсці да людзей у новай святлонай суніцы, у аksamітавай безрукаўцы, вышатай сэрбам, у хустцы. Пайшла б яна ў калгас, але ў абедзены перапынак там

Адаючы жонцы ўсё гэтыя рэчы, ён падалаваў яе і сказаў: — Як бачыш, воль і спраўдзілася твая мара. Купіў табе хустку... Такую, якую і абяцаў тады...

Яна скідае з галавы хустку, расцілае на ложку — побач з беаў, што купіў Таадэр для даччы. Зноў глядзіць яе і гэтак сумна ён на душы ад таго, што цяпер яна не можа выйсці да людзей у новай святлонай суніцы, у аksamітавай безрукаўцы, вышатай сэрбам, у хустцы. Пайшла б яна ў калгас, але ў абедзены перапынак там

Адаючы жонцы ўсё гэтыя рэчы, ён падалаваў яе і сказаў: — Як бачыш, воль і спраўдзілася твая мара. Купіў табе хустку... Такую, якую і абяцаў тады...

нікога няма. А можа, хто-небудзь у кааператыве і ёсць. Але хто зверне ўвагу на яе ў такой сумняні? Сёння ж усе купляюць што-небудзь: палатно, шарпанія ткіанні, чаравыкі, каструлі, міскі, лопаткі, пацеры, цацкі і іншыя рэчы. Ён, зразумела, не заўважылі б, таму што ўсе не сабралі сёння апрануць новыя сукенкі, і яна згубілася б срод іх; як шпанічны колас у полі.

Хіба толькі да Біла зайсці? Паказца Домніцы ў новай сукенцы, і, вядома, апрануць безрукаўку разам з бланкітнымі шклянымі пацэракамі.

Тым больш, што Біла не так далёка жыве. Вялікі дом з мноства пакояў, а побач — вялізарны гарод. Равена ведае там кожны кут, кожную прыступку, кожную дошку ў падлозе. Колькі разоў скрабла яна гэтыя дошкі і зноў, і летам. Можна пастукацца ў дзверы, што вядуць на кухню, там пэўна сядзіць Домніца, бо цяпер яна ўсё сама робіць: няма больш у Біла парабкаў. Зайсці, паглядзець, нават і не садзіцца, а падысці да акна, каб Домніца амагла лепш яе разгледзець. Пасля сказаць бы ёй... А што сказаць? Бадай, лепш зусім нічога не гаварыць. Хіба толькі тое, што ненавідзець яе? Што заўсёды яе ненавідзець? Што гэтую нянавісць перадаць дзецям сваім і Унукамі? Але ж Домніца ведае гэта і так.

«3-за хусткі? — спытала б Біла. — Так, так, 3-за хусткі, таму што я не падалаваў яе табе тады, дваццаць гадоў таму назад... Толькі 3-за гэтага? — спытала б Домніца, прыдзіваючыся, што ёй сорамна. — Не, не 3-за хусткі... Бо што такое хустка? Гэта рэч, якая саграе, упрыгожвае, радуе. Пра яе можаць і забыцца, калі яе няма зусім. Не, не 3-за хусткі...»

Равена заўважыла, сябе ў люстэрку, усміхнулася. Урашце, што ёй патрэбна ад гэтай Домніцы? Ды і Таадэр пакрыўдзіўся б. Можна б, і не крычаў на яе, толькі спытаў бы поглядам, навошта яна зрабіла такое. А Ліна з папрокам гаварыла б: «Ах, мамачка, ты яшчэ так нічома і не навучылася...»

Ды і зайдзрасці Біла няварта і кроплі таго, колькі яна папакатвала на яе гаспадарыні. І без гэтага прыйдзе пакаранне, прыйдзе само сабою.

І раптам, наважыўшыся, Равена хутка прычысала валасы, апранула безрукаўку, новую сукенку, накінула на плечы хустку і хутка выйшла з хаты. На вуліцы — снежанскі дзень, вецер, макрорэ, Халодны вецер і дождж аляваюць Равена Ідзе па вуліцы, здароўкаецца з сустрачанымі. І воль яна за вяскай. Перад ёю шпеліца сцяжка, якая злучае яна з прывакальнай дарогай. Равена ўздрыгвае. На паваарце, перад мастком, паказалася група сялян. Равена папала ўсіх: усе яны — з роднага калгаса. Яны вяртаюцца з Рэгіна. Разам з ім і Таадэр. Ён адзін усміхаецца, абганяе ўсіх, тарапка крочыць па сцяжцы ёй наустрачу. Равена спыняецца, абліраецца на пырыліці і, як у малодзці, у першыя гады сумнага жыцця, чакае яго: усхваляванна ўсміхаецца і моцна прыскае да грудаў любімою хустку.

Пераклад з румынскай мовы М. КРЫКАНЭ.

Пачала работу першаў у Магілёўскай вобласці музычная школа на грамадскім асяродку. У ёй займаюцца больш трыццаці выхаванцаў дзіцячых і грамадскіх асяродкаў. Замсцуюць лекцыі і разнастайную канцэртную праграму з твораў вялікага кампазітара. Аб гэтым, якімі сапраўды вялікім магчымасці выкладчыц арэстры, слухачы пераказвае пасля выканання ім універсітэцкай «Гамеі і Джульетэ» (дырыжор асяродкаў артыст БССР А. Майснер) фіналу Пятай сімфоніі (дырыжор І. Зарычкі) і фіналу Чацвёртай сімфоніі Чайкоўскага (дырыжор В. Вялічкіна).

ЛЕКЦЫЯ-КАНЦЭРТ АБ П. І. ЧАЙКОЎСКИМ

У той вечар чатырыццаць зала акружанага Дома афіцэраў не маглі змясціць усіх жадаючых паслухаць лекцыю-канцэрт, прысвечаную творчасці П. Чайкоўскага. Замсцуюць лекцыі і разнастайную канцэртную праграму з твораў вялікага кампазітара. Аб гэтым, якімі сапраўды вялікім магчымасці выкладчыц арэстры, слухачы пераказвае пасля выканання ім універсітэцкай «Гамеі і Джульетэ» (дырыжор асяродкаў артыст БССР А. Майснер) фіналу Пятай сімфоніі (дырыжор І. Зарычкі) і фіналу Чацвёртай сімфоніі Чайкоўскага (дырыжор В. Вялічкіна).

Вялікі тонка і чула аканманіравалі вольнымі музыканты салістам. Тэмпераментна, з вялікім эмацыянальным запалам выканала піяністка Е. Зфары першую частку фартэпільнага канцэрта Чайкоўскага.

Цэла прынялі слухачы выступленні салістаў Беларускай філармоніі Я. Цішкаўскай і Д. Зубарэва, якія выканалі ў суправаджэнні арэстры арыя з оперы «Яўгені Алегіні».

Побач з творами буінага плана, у гэтым таматычным канцэрте прагучалі музычныя мініяцюры геніяльнага кампазітара.

Арэстр штаба БВА зноў перадалаваў слухачоў сваім кудзюным ітаначным стром, роўнаючы гучанню ўсіх яго груп, глыбокім праікненнем у вобраза кампана твора.

Я. МАЛЫ, Бранск, Злынік, Навазыбкава, Старадуба, Клічэў.

Дзве другія бригады гастроліроў у Магілёўскай і Мінскай абласцях, Маленкім гледчам яны паказваюць «Зялёную лісіцу» і «Зачую школу».

ДЛЯ САМЫХ МАЛЕНЬКІХ

Брыгада артыстаў Дзяржаўнага тэатра БССР выехала ў гастрольную паездку за межы рэспублікі. Спектакль «Вясёлы цырк» А. Ляляўскага паглядзець юныя жымеры

Бранск, Злынік, Навазыбкава, Старадуба, Клічэў.

Дзве другія бригады гастроліроў у Магілёўскай і Мінскай абласцях, Маленкім гледчам яны паказваюць «Зялёную лісіцу» і «Зачую школу».

Я. МАЛЫ, Бранск, Злынік, Навазыбкава, Старадуба, Клічэў.

Дзве другія бригады гастроліроў у Магілёўскай і Мінскай абласцях, Маленкім гледчам яны паказваюць «Зялёную лісіцу» і «Зачую школу».

Я. МАЛЫ, Бранск, Злынік, Навазыбкава, Старадуба, Клічэў.

Дзве другія бригады гастроліроў у Магілёўскай і Мінскай абласцях, Маленкім гледчам яны паказваюць «Зялёную лісіцу» і «Зачую школу».

Я. МАЛЫ, Бранск, Злынік, Навазыбкава, Старадуба, Клічэў.

Дзве другія бригады гастроліроў у Магілёўскай і Мінскай абласцях, Маленкім гледчам яны паказваюць «Зялёную лісіцу» і «Зачую школу».

Я. МАЛЫ, Бранск, Злынік, Навазыбкава, Старадуба, Клічэў.

Дзве другія бригады гастроліроў у Магілёўскай і Мінскай абласцях, Маленкім гледчам яны паказваюць «Зялёную лісіцу» і «Зачую школу».

Я. МАЛЫ, Бранск, Злынік, Навазыбкава, Старадуба, Клічэў.

Дзве другія бригады гастроліроў у Магілёўскай і Мінскай абласцях, Маленкім гледчам яны паказваюць «Зялёную лісіцу» і «Зачую школу».

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

4 14 лютага 1964 г.

Аляксандр ІЛІН, (АДН).

РАЗПІЎ

Дашчодрана золата ім на пасаж. Упэўнены стол, крэсла — верніцця раніцай Маленкіх касец, той, што хутка пісаў...

Агонь яшчэ лашчыцца ўсё каля чынікна, Майлілава схаваўшыся ў засень куста. Будэн, што да кроўкаў яго прызычаўся, Каменным ад часу нязуольнага стай.

Касцюк сны ціша чуйна ўрацоўвае Ад ценю — яму не злыць цяпер іх. Ад выбухаў столь не дрыжыць чароўная, Завод Сестраціц называлі прышчэ —

Ен юнкерамі назаўсёды пакінуты. Прайшоў лістапад — доўга стымуць сляды. І толькі касцы успамінаў бланкітныя Прыходзяць пагодна ноччу сюды...

Касі са слановай касці паслухмянае, Светлае, што асветліць па-новому свет. Не! Тое шчыславе лета не ведала, Хто быў яго гоцеі...

За намі услед Касцы успамінаў бланкітныя Месячнай Пагодна ноччу прыходзяць у гэты. Барозкі даўно кучаравыя ссечаны... Пні крэслам, сталом застаюцца няхай,

Агонь непагажы па чыніку беаге І лодку куляе пагодна вода, — Як факелы ступаць бірозанскіх беляя Злата зоркам пазычыць захад.

Пераклад з румынскай мовы Р. БАРАДУШКА.

14 лютага Першая праграма, 11.30 — «Несцерны Мастацкі фільм». 17.25 — «Кінажурналы». 17.30 — «Кінажурналы». 17.40 — «Тэлевізійныя навіны». 17.55 — «Сельская «Міна Беларусі». Выпуск 4-ы. 18.30 — «Кінажурналы». 18.40 — «Падальніцкая акадэмія». 18.50 — «Падальніцкая